WWW.IMMATERIEELERFGOED.BE - Een analyse van het digitaal platform & toekomstige uitdagingen

2012-2017

KORTE INHOUD

1. WAT EN WAAROM

Het digitaal platform voor immaterieel erfgoed - de databank en website immaterieelerfgoed.be, werd in 2012 gelanceerd. Het digitaal platform is eigendom van de Vlaamse Gemeenschap en wordt tot op vandaag beheerd door tapis plein vzw (content) en FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed (technisch). In nauwe samenwerking met het ICE-trekkersnetwerk (Het Firmament, LECA, CAG, ETWIE, Resonant, tapis plein en FARO) groeide www.immaterieelerfgoed.be sinds de lancering uit tot het zogenaamd 'Platform voor Immaterieel Erfgoed': een ICE-(samen)werking opgebouwd rond de website en databank. De voorbije jaren werd deze digitale tool zo de spil in een netwerk van actoren met een werking rond ICE en een virtueel startpunt voor informatie rond immaterieel erfgoed en borging.

In het licht van de geplande actualisatie van het ICE-beleid en de procedure voor de Inventaris Vlaanderen (2017-2018), wordt ook het huidig digitaal platform en de werking ervan onder de loep genomen met oog op actualisatie. De voorbije jaren werden op regelmatige basis oefeningen, bevragingen, brainstorms, e.d. gevoerd met oog op een optimalisatie van de inhoudelijke werking, communicatie en de digitale infrastructuur en werking. Deze nota biedt een bundeling van de opgebouwde inzichten en ervaring m.b.t. het werken met www.immaterieelerfgoed.be. Het geeft zo een overzicht van de uitdagingen die zich in de nabije toekomst stellen voor www.immaterieelerfgoed.be. Hoe kunnen de databank en website in de toekomst nog meer een digitale draaischijf worden rond immaterieel erfgoed in Vlaanderen?

2. HOE

De basis voor deze analyse werd de voorbije jaren gelegd tijdens meerdere oefeningen en bevragingen met/van verschillende doelgroepen:

- In 2014 werd een bevraging uitgevoerd bij de erfgoedcellen naar hun visie op www.immaterieelerfgoed.be. Ook in dat jaar werd een oefening gemaakt met actoren uit de cultureel-erfgoedsector waarbij de plaats van www.immaterieelerfgoed.be in het cultureel-erfgoedlandschap besproken werd via het concreet maken van doelgroep(en) en doelstelling(en).
- In 2016 werd met het ICE-trekkersnetwerk een SWOT-analyse uitgevoerd rond de werking van www.immaterieelerfgoed.be
- In 2017 werd vanuit tapis plein vzw binnen de bevraging in de cultureel-erfgoedsector rond de werking van de toekomstige ICE-organisatie, gepeild naar de toekomstvisie op www.immaterieelerfgoed.be. Ook binnen de bevraging van de gemeenschappen die reeds werken met www.immaterieelerfgoed.be (cfr. Rapport 'www.immaterieelerfgoed.be - online bevraging gemeenschappen') kwamen vragen rond www.immaterieelerfgoed.be mee in beeld. Tot slot werd ook een analyse uitgevoerd van de huidige situatie m.b.t. het inventariseren van immaterieel erfgoed. De

resultaten daarvan zijn te lezen in het rapport 'Inventariseren van immaterieel erfgoed, betrokken actoren en borgingsmaatregelen in Vlaanderen'.

3. RESULTATEN EN ANALYSE

- Doelgroep van www.immaterieelerfgoed.be: 'geïnformeerd en belangstellend publiek', namelijk professionelen en gemeenschappen die bewust met immaterieel erfgoed bezig zijn of er interesse in hebben.
- Doelstellingen van www.immaterieelerfgoed.be: de voorbije jaren, maar ook voor de toekomst
    - (Meer) informatie verzamelen over immaterieel erfgoed en dit in al zijn rijkdom en diversiteit online toegankelijk in beeld brengen. Dit blijkt zowel binnen de cultureel-erfgoedsector de gewenste hoofdfocus van de werking te zijn als voor de gemeenschappen (bij wie de visibiliteit een zeer grote rol speelt als drijfveer om hun praktijk te documenteren in de databank).
    - Inspireren en sensibiliseren over borging en deze informatie vlot doorzoekbaar maken, met daarbij het aanreiken en delen van ervaring en expertise (in relatie tot de ICE-elementen)
    - Ondersteunen en stimuleren van het netwerk rond ICE, de rol van contactforum. Ook deze doelstelling blijkt binnen de cultureel-erfgoedsector als belangrijk beschouwd te worden.
- Visie: De toekomst van www.immaterieelerfgoed.be ligt in een ruimere benadering als HUB, waarbij databank en website als twee aparte tools beschouwd worden. De databank is hierbij de echte hub waar content verzameld wordt die langs vele kanalen kan aangeleverd en verspreid worden. De website www.immaterieelerfgoed.be is het basiskanaal hiervoor, maar niet het enige (cfr. social media, websites enz.).
- SWOT-analyse:
    - Sterktes:
        - Een centrale digitale plek voor ICE in Vlaanderen en Brussel: dit gaat versnippering van content tegen en er wordt zo een algemeen aanspreekpunt gecreëerd (wat transparantie naar gemeenschappen bevordert)
        - Een centrale moderatie van www.immaterieelerfgoed.be: behoud van het overzicht, afgestemde opvolging van content en technische aspecten, en stimuleert (afgestemde) ontwikkeling binnen het netwerk, en tussen netwerk en platform
    - Zwakte:
        - Bottom-up vs. hoge inhoudelijke en technische drempel: www.immaterieelerfgoed.be is te hoogdrempelig, zowel inhoudelijk als technisch (invoer, zoekmogelijkheden, gehanteerde terminologie etc). De user experience moet m.a.w. geoptimaliseerd worden, zowel voor de website als de databank.
        - Onduidelijk profiel en eigenaar naar buitenwereld toe
        - Ontoereikend budget voor IT en communicatie
        - De bekendheid van www.immaterieelerfgoed.be blijkt nog niet groot
        - De diversiteit aan immaterieel erfgoed in Vlaanderen komt nog te weinig in beeld
    - Kansen:
        - Vraag naar visibiliteit immaterieel erfgoed
        - Potentieel zeer breed draagvlak
        - Internationale voorbeeldwerking
        - Expertise en netwerk aanwezig
        - Nieuw cultureel-erfgoeddecreet
    - Bedreigingen:
        - Moeilijk (internationaal) begrippenkader
        - Wildgroei aan andere databanken en initiatieven vs. centrale platformrol

- Rol/functieverwarring van het platform: is www.immaterieelerfgoed.be in eerste instantie een tool met functie naar of voor het Vlaams Beleid/UNESCO (inventaris, voorbeeldfunctie …), of is de doelgroep in de eerste plaats het brede (professionele) veld en/of gemeenschappen.

4. CONCLUSIE

Op basis van het bepalen van de sterktes en zwaktes, kansen en bedreigingen, konden we volgende uitdagingen formuleren die we meenemen bij de actualisatie van www.immaterieelerfgoed.be (voorzien in 2018):

Valoriseren rol als centraal digitaal platform, mits inhoudelijke bijsturing

Een centrale digitale plek voor immaterieel erfgoed wordt als een sterkte beschouwd. De vraag naar visibiliteit voor immaterieel erfgoed en het potentieel zeer brede draagvlak zijn kansen om die rol als centraal platform te valoriseren. Terzelfdertijd stelden we vast dat er nood is aan het verder scherpstellen en mogelijks bijsturen van het profiel. Geformuleerde zwaktes als de strategische dualiteit, een onduidelijk profiel, inhoudelijk beperkte focus en hoge drempel vragen om opheldering. Doelstellingen & verwachtigingen, en belangen & rollen van de verschillende betrokken actoren moeten worden uitgeklaard, wil men de rol als centraal platform en internationale voorbeeldwerking valoriseren. De expertise en het netwerk zijn alvast aanwezig om dit proces inhoudelijk te voeden.

Optimalisering immaterieelerfgoed.be i.f.v. verbreding van de doelgroepen

www.immaterieelerfgoed.be heeft een potentieel zeer breed draagvlak. Tot nu toe blijft de betrokken cirkel echter beperkt. Om erfgoedgemeenschappen breder te motiveren tot het uitbouwen van een borgingspraktijk en te participeren aan immaterieelerfgoed.be, is een actualisering en optimalisering van de IT-infrastructuur én communicatie noodzakelijk. Laagdrempelige digitale participatie is daarbij het sleutelwoord. De huidige IT-ontwikkelingen bieden alvast veel kansen om aan deze uitdaging tegemoet te komen.

Het merk immaterieelerfgoed.be verder versterken en uitdragen

Immaterieelerfgoed.be is een sterke naam, maar het digitaal platform staat voor de uitdaging om dit verder te versterken en uit te dragen. Mits aanpak van bovenstaande uitdagingen liggen de kansen hiervoor momenteel op tafel: binnen het netwerk werd reeds een grote expertise opgebouwd, internationaal wordt naar www.immaterieelerfgoed.be gekeken als een voorbeeldwerking en het nieuwe CE-decreet ging van kracht op 14 april 2017. Binnen het vernieuwde CE-decreet van 14 april 2017 werd de moderatie van immaterieelerfgoed.be toegewezen aan de ‘cultureelerfgoedorganisatie die de cultureelerfgoedwerking opneemt voor het immaterieel cultureel erfgoed’. De actuele ontwikkelingen bieden een kans voor immaterieelerfgoed.be om de huidige samenwerkingsstructuur onder de loep te nemen en te streven naar een toekomstig model waarin de strategische dualiteit uitgeklaard en een meer heldere rolverdeling van de betrokken actoren uitgetekend wordt.

UITGEBREID RAPPORT

WWW.IMMATERIEELERFGOED.BE

Een analyse van het digitale platform & toekomstige uitdagingen

(2012 – 2017)

tapis plein vzw

INLEIDING

In 2012 werd www.immaterieelerfgoed.be gelanceerd. Deze databank en website voor Immaterieel Cultureel Erfgoed in Vlaanderen werd aangekondigd in de visienota 'Een beleid voor immaterieel cultureel erfgoed' in 2010, van toenmalig minister van cultuur Joke Schauvliege. De doelstellingen van dit instrument werden tevens in de nota geformuleerd: 'een dergelijke databank inventariseert, stelt interactie, uitwisseling van kennis en expertise centraal, legt de nadruk op de individuele elementen EN op de gelijkenissen en verwantschappen'. De visienota zette volgende richtlijnen uit: 'de registratie in de databank gebeurt door de erfgoedgemeenschappen zelf. De expertisekernen begeleiden de erfgoedgemeenschappen daarin, volgen het element verder op, leggen linken met experts en met andere elementen met gelijkaardige kenmerken, processen van doorgeven, die behoren tot dezelfde groep …'.

De website www.immaterieelerfgoed.be is eigendom van de Vlaamse Gemeenschap en wordt momenteel beheerd door tapis plein vzw (content) en FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed (technisch). In nauwe samenwerking met het ICE-trekkersnetwerk (Het Firmament, LECA, CAG, ETWIE, Resonant, tapis plein en FARO) groeide www.immaterieelerfgoed.be uit tot het zogenaamd 'Platform voor Immaterieel Erfgoed': een ICE-(samen)werking opgebouwd rond de website en databank. De voorbije jaren werd de website zo de spil in een netwerk van actoren met een werking rond ICE en een virtueel startpunt voor informatie rond immaterieel erfgoed en borging.

In het licht van de geplande actualisatie van het ICE-beleid en de procedure voor de Inventaris Vlaanderen (2017-2018), wordt ook het huidig platform en de werking onder de loep genomen met oog op actualisatie. De voorbije jaren werden op regelmatige basis oefeningen, brainstorms, e.d. gevoerd met oog op een optimalisatie van de huidige digitale infrastructuur en werking. Deze nota biedt een bundeling van de opgebouwde inzichten en ervaring m.b.t. het werken met www.immaterieelerfgoed.be. Het geeft zo een overzicht van de uitdagingen die zich stellen n.a.v. de actualisatie van www.immaterieelerfgoed.be.

1. VERZAMELDE INPUT EN VISIES VAN EXTERNEN

a. Workshop communicatie www.immaterieelerfgoed.be (28/04/'14)

In 2014 werd o.l.v. Toon Berckmoes (IDEA Consult) een workshop opgezet met zowel beleids- als communicatiemedewerkers van erfgoedcellen en expertisecentra. Met deze groep trachtten we naar een eerste consensus te komen over het profiel van www.immaterieelerfgoed.be. Opzet van de workshop was de communicatie onder de loep te nemen. In welke richting laten we dit evolueren? Binnen deze workshop kwamen enkele relevante, gedragen inzichten rond het profiel en de doelgroep(en) naar boven in het licht van de toekomst.

Doelstelling(en) - het profiel van www.immaterieelerfgoed.be

- Inspireren over borging en het delen van ervaring is een belangrijke focus voor www.immaterieelerfgoed.be. Maar, dit kan niet los gezien worden van ICE-elementen.
- Via de ICE-databank wordt ook informatie over immaterieel erfgoedpraktijken verzameld. De rijkdom en diversiteit ervan aantonen is een tweede belangrijke pijler voor www.immaterieelerfgoed.be.

Doelgroep(en)

De doelgroepen van www.immaterieelerfgoed.be zijn volgens de groep deelnemers de cultureel-erfgoedsector en het breed geïnformeerd en belangstellend publiek. Personen dus die vertrouwd zijn met immaterieel erfgoed of er interesse in hebben.

Toekomstvisie www.immaterieelerfgoed.be

Het verhaal van www.immaterieelerfgoed.be is geen 1 op 1-verhaal. De toekomst van de tool zit in een ruimere benadering als HUB. Binnen deze visie beschouwen we de website niet als de enige tool om de content van de databank te verzamelen en verspreiden, maar als één van de vele. De website is een communicatie-instrument, benaderd vanuit de ICE-insteek en voor heel Vlaanderen, die bestaat naast een veelheid aan instrumenten. De databank, waar alle content verzameld wordt, is de echte HUB en het knooppunt bij uitstek. Om de slagkracht en inbedding van de tool te vergroten, dienen we de website en databank als aparte communicatietools te benaderen.

Databank: invoer

- De content in de databank dient veel breder te zijn dan wat momenteel verzameld is, wil het de functie van hub waarmaken. Dit is van groot belang. Wat betreft het verzamelen van immaterieel erfgoed bijvoorbeeld dient de content breder te zijn dan wat op de Inventaris Vlaanderen is opgenomen. Daarnaast moet ook voldoende breed info verzameld worden rond borging. Enkel zo kan de databank een belangrijke tool en bron zijn voor een goede ICE-werking in Vlaanderen.
- Niet enkel de content in de databank, maar ook de kanalen en manieren waarlangs de databank gevoed wordt, dienen voldoende breed te zijn. Eerstelijnsinformatie zou via diverse vensters, kanalen, bemiddeling vermeerderd kunnen worden (cfr. websites van de trekkers, erfgoedcellen …). Voorlopig is het proces van documentatie nog een (langzaam) bemiddeld proces.

Www.immaterieelerfgoed.be: ontsluiting

- De eerste jaren werd immaterieelerfgoed.be gezien als hét kanaal dat het antwoord op alle communicatievragen moest bieden, zowel naar sector als naar publiek. Dit is echter niet realistisch. Het brede publiek bereiken is een apart traject. Die doelgroep 'trigger' je op andere manieren.
- De ontsluiting van content uit de databank kan in veel méér richtingen en via veel méér vensters (websites) gebeuren (o.a. via widgets). Dit kan zo op maat van de bewuste doelgroepen van die kanalen aangereikt en gecommuniceerd worden, met ook een eigen vertaalslag (cfr. zowel thematisch als geografische erfgoednetwerken).

B. Resultaten bevragingen

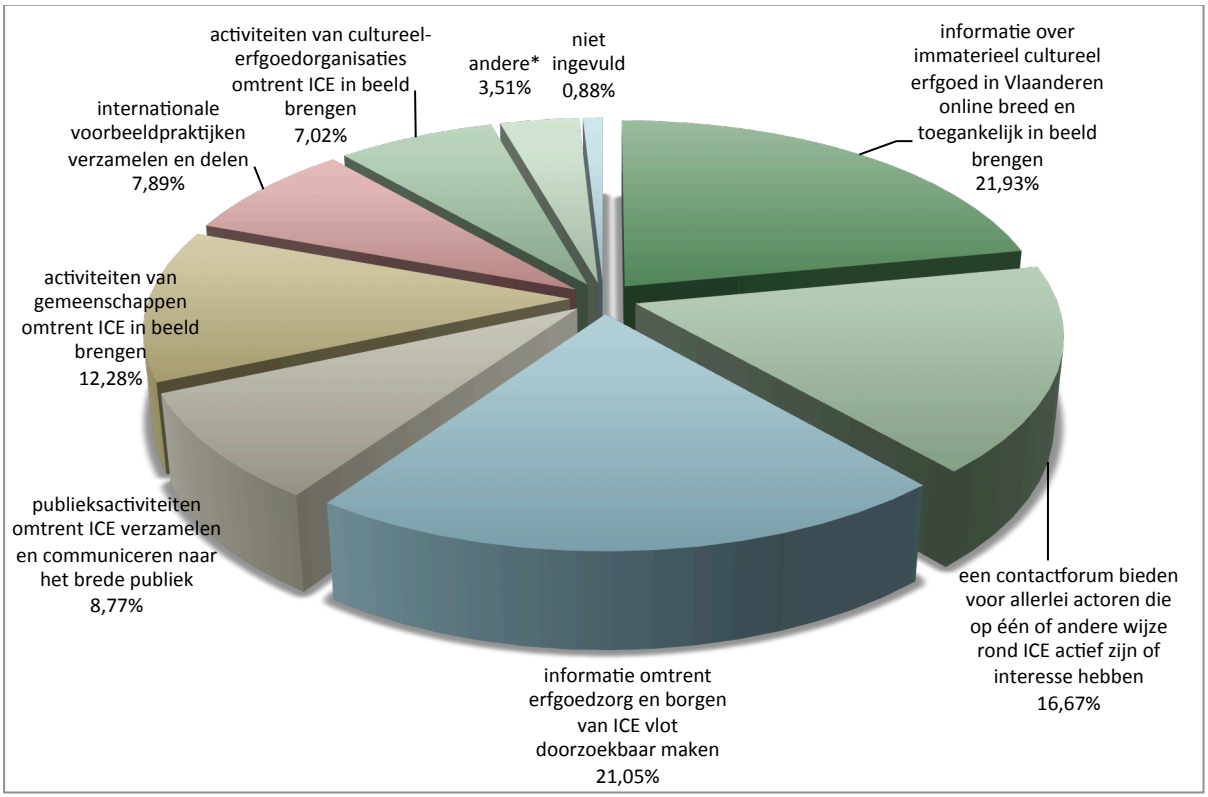
Bevraging erfgoedcellen (2014)

In het kader van een algemene bevraging bij erfgoedcellen naar hun immaterieel erfgoedwerking, bevroegen we ook hun visie op het digitaal platform voor immaterieel erfgoed. 17 van de toen 22 erfgoedcellen vulden de bevraging in. Uit de bevraging kwamen volgende relevante resultaten naar voren:

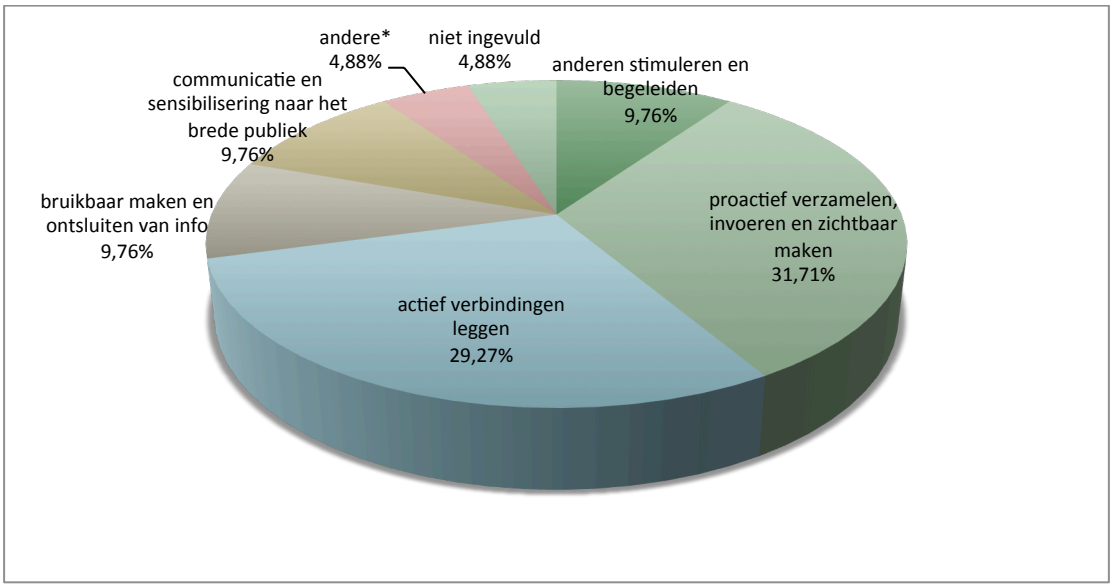
- www.immaterieelerfgoed.be moet volgens hen voornamelijk inzetten op het sensibiliseren en inspireren over borging, met daarop volgend het ondersteunen en stimuleren van het netwerk rond ICE en informeren over ICE. Visibiliteit geven aan ICE en informeren over lokale ICE-activiteiten werd vanuit het perspectief van de erfgoedcellen als minder belangrijk beschouwd.
- Meer dan 80% van de respondenten vond de databank te hoogdrempelig, zowel op vlak van invoer, zoekmogelijkheden als terminologie. Het vereist volgens hen een groot engagement en voor gemeenschappen is het te onduidelijk wat de meerwaarde voor hen is. De databank leek nog te veel doel op zich en te weinig middel.
- De visie op de doelgroep van www.immaterieelerfgoed.be wordt gedeeld met de geformuleerde visie binnen de communicatieworkshop, namelijk professionelen en gemeenschappen die bewust met ICE bezig zijn of er interesse in hebben.

Bevraging cultureel-erfgoedsector (2017)

Naar aanleiding van de nieuwe beleidsronde maakte tapis plein vzw via een intentiebrief aan de cultureel-erfgoedsector te kennen ambities te hebben voor het indienen van een aanvraag voor de 'cultureelerfgoedorganisatie die de cultureelerfgoedwerking opneemt voor het immaterieel cultureel erfgoed'. Binnen de omgevingsanalyse zette tapis plein een online bevraging op om te peilen naar de visies op een dergelijke organisatie in de cultureel-erfgoedsector. De visie op www.immaterieelerfgoed.be werd hierin mee bevraagd. We geven de meest relevante conclusies mee die deze bevraging naar voren bracht.

Volgens de 43 respondenten moet www.immaterieelerfgoed.be in de toekomst prioritair inzetten op informatie over immaterieel erfgoed in Vlaanderen online breed en toegankelijk in beeld brengen en op informatie rond het borgen van ICE vlot doorzoekbaar maken. Daarnaast leeft de vraag naar een contactforum en het in beeld brengen van activiteiten van gemeenschappen rond ICE. Publieksactiviteiten, internationale voorbeeldpraktijken en activiteiten van cultureel-erfgoedorganisaties verzamelen en delen blijkt veel minder prioritair.

In de toekomst zou de moderatie van www.immaterieelerfgoed.be zich volgens de respondenten uit de cultureel-erfgoedsector voornamelijk moeten focussen op het proactief verzamelen, invoeren en zichtbaar maken van ICE, en het actief verbindingen leggen tussen allerlei mogelijke spelers (professionelen en vrijwilligers, roerend en immaterieel erfgoed, diverse beleidsdomeinen, geografisch gespreide groepen enz.). Opvallend is tevens dat communicatie en sensibilisering naar het brede publiek als minder belangrijk beschouwd wordt, net als anderen motiveren en begeleiden bij het invoeren van gegevens, en het bruikbaar maken en ontsluiten van informatie.

Bevraging gebruikers uit erfgoedgemeenschappen (2017)

Naar aanleiding van de beleidsplanning voerde tapis plein vzw daarnaast een bevraging uit bij de gemeenschappen die reeds over een login beschikken voor de databank van immaterieelerfgoed.be en hier actief mee aan de slag gingen. We waren benieuwd naar hun ervaring en visie op www.immaterieelerfgoed.be. Tweenentwintig personen/gemeenschappen reageerden op de bevraging en deelden zo hun ervaring en mening. De resultaten van deze bevraging zijn te lezen in het Rapport *'www.immaterieelerfgoed.be - (online) bevraging gemeenschappen'*.

B. ANALYSE VERZAMELDE GEGEVENS

Na acht jaar 'Inventaris Vlaanderen voor immaterieel cultureel erfgoed' en vijf jaar www.immaterieelerfgoed.be maakten we een status quo op van de verzamelde gegevens. Grote vraag daarbij was waar de bottom-up approach voor het inventariseren van immaterieel erfgoed, en daaraan gekoppeld de betrokken actoren en borgingsmaatregelen ons met de huidige tools, waaronder www.immaterieelerfgoed.be, bracht? Weerspiegelt wat momenteel in beeld komt op de website en opgenomen is op de Inventaris Vlaanderen de actuele diversiteit aan immaterieel erfgoedpraktijken in Vlaanderen? En wat leert ons dit i.f.v. de tools en toekomstige acties m.b.t. het inventariseren van immaterieel erfgoed?

We maakten een analyse van de content verzameld in de databank voor immaterieel erfgoed voor de periode 2012-2016: het geïnventariseerde immaterieel erfgoed, de gedocumenteerde betrokken actoren en de borgingsmaatregelen. Daarnaast maakten we m.b.t. het inventariseren van immaterieel erfgoed ook een analyse van de officiële Inventaris Vlaanderen (2008-2016) en de social media campagne '#ikschrijfgeschiedenis' (dec. 2015-2016). Voor de analyse van deze gegevens verwijzen we graag naar het rapport *'Inventariseren van immaterieel erfgoed, betrokken actoren en borgingsmaatregelen in Vlaanderen - een status quo & analys (2008-2016)'*.

C. EEN SWOT-ANALYSE van het huidige model (2016)

Met het ICE-trekkersnetwerk zette tapis plein vzw vanuit de moderatie van immaterieelerfgoed.be in 2016 een traject op waarbinnen de mogelijke scenario's/modellen voor een toekomstig consortiumbeheer en -werking van/rond de databank en website www.immaterieelerfgoed.be verkend werden. In die periode stond, naar de visienota van 2010, immers nog steeds een beheer in consortium voorop (naar een 'model van Archiefbank'). Binnen het traject verkende het ICE-trekkersnetwerk verschillende pistes en modellen, en namen ook het huidig model onder de loep. Als start voor deze studie werd een status quo opgemaakt van zowel het beheer en de werking van immaterieelerfgoed.be, als de ICE-werking die er sinds 2013 rond de website en databank werd opgebouwd. Er werd geopteerd om via een SWOT-analyse de sterkstes, zwaktes, kansen en bedreigingen te bepalen van het huidig model, gestoeld op de ervaring die de voorbije jaren opgebouwd werd. Een relevante analyse die ons in staat stelt om de uitdagingen bloot te leggen waar www.immaterieelerfgoed.be mee geconfronteerd wordt.

a. Sterktes

Centrale digitale plek of 'platform' voor ICE in Vlaanderen en Brussel

Het concept om een centrale digitale plek te hebben voor immaterieel erfgoed in Vlaanderen en Brussel wordt als een sterkte beschouwd. Een centrale plek overstijgt individuele organisaties en gaat versnippering van content tegen. Tevens wordt met een centrale plek een algemeen aanspreekpunt voor immaterieel erfgoed gecreëerd, wat de transparantie naar gemeenschappen bevordert.

Centrale moderatie immaterieelefgoed.be en ICE-netwerk gecombineerd

Een centrale moderatie van immaterieelerfgoed.be staat voor behoud van het overzicht, een duidelijk centraal aanspreekpunt en afgestemde opvolging van content en technische aspecten. De bundeling van zowel de moderatie van immaterieelerfgoed.be als die van het ICE-netwerk bij één organisatie bevordert het totaaloverzicht en bevordert (afgestemde) ontwikkeling binnen het netwerk, en tussen netwerk en immaterieelerfgoed.be.

Betrokkenheid van de overheid/eigenaar

www.immaterieelerfgoed.be is een overheidsinitiatief. De Vlaamse overheid is ook nog steeds de eigenaa van de tool. De overheid blijft het initiatief financieel ondersteunen en neemt zo een rol op binnen

immaterieelerfgoed.e. De overheid hecht belang aan dit initiatief en toont een duidelijk engagement voor het (voort)bestaan ervan.

Immaterieelerfgoed.be is een sterke naam

De url is helder en geeft onmiddellijk het onderwerp van de website aan. De website heeft de voorbije jaren een (bescheiden) naam kunnen opbouwen. In functie van branding zit de naam goed. Een kanttekening hierbij is de brede invulling van het begrip 'immaterieel erfgoed' zelf, met daaraan gekoppeld de brede doelgroep. In de praktijk stelt dit zich vaak voor communicatieve uitdagingen.

Geïntegreerde beleidsaanpak

Voor de Vlaamse overheid maakt immaterieelerfgoed.be deel uit van een geïntegreerde beleidsaanpak rond immaterieel cultureel erfgoed. De aanvraag- en rapporteringsprocedure voor de Inventaris Vlaanderen voor immaterieel erfgoed werd bijvoorbeeld geïntegreerd, wat zorgt voor een jaarlijkse aanlevering van content en aangroei. Ook bij andere beleidsinitiatieven, nationaal of internationaal, wordt immaterieelerfgoed.be waar opportuun betrokken of ingeschakeld.

b. Zwaktes

Bottom-up vs. hoge inhoudelijke en technische drempel

De visie van UNESCO (cfr. Conventie 2003) waarbinnen de participatie van gemeenschappen centraal staat, wordt m.b.t. immaterieelerfgoed.be zeer ver doorgetrokken. Te ver? De verwachting dat gemeenschappen zelf content opstellen, aanleveren en updaten in een Collective Access databank, stoot in de praktijk zowel op inhoudelijke (borgingsconcept, jargon e.a.) als technische drempels. Op die manier wordt zeer veel verwacht van zowel invoerders als gemeenschappen, met een trage instroom van content tot gevolg. De vraag stelt zich of de planlast voor gemeenschappen zo niet te groot wordt en intermediairen hier geen grotere rol dienen voor op te nemen.

Strategische dualiteit: focus op borging vs. participatieve opbouw community

De focus van www.immaterieelerfgoed.be ligt inhoudelijk op kennis- en expertisedeling rond borging. Dit werd zo in de visienota (2010) bepaald en van bij aanvang van immaterieelerfgoed.be vooropgesteld. Bij de uitbouw van de website en communicatie werd bijgevolg toegespitst op de Inventaris Vlaanderen, het documenteren van het borgingstraject … de zorg dus voor het immaterieel erfgoed. Dit staat in contrast met de initiële nood/vraag van gemeenschappen: laagdrempelige participatie en vooral visibiliteit voor hun immaterieel erfgoed en acties. De meerwaarde van de website aantonen aan gemeenschappen is bijgevolg een traag en moeizaam proces en is geen katalysator voor de communityvorming die ook vooropgesteld was.

Inhoudelijk beperkte focus & instrumenten

Immaterieelerfgoed.be is door de inhoudelijke focus op borging & initiatieven vanuit gemeenschappen, te veel gericht op een 'incrowd', niche omgeving. De focus is ontoereikend voor bepaalde doelgroepen, werkingen en noden. Dit leidt tot een gebrek aan interesse en bijgevolg, in tegenstelling tot de doelstelling van 'een platform als centrale spil', tot versnippering. (vb. lokaal vs. Vlaanderen, doelstellingen/aanpak die niet gedeeld worden, losse ICE-acties, acties van professionele erfgoedactoren …).

Ontoereikend budget voor IT en communicatie

Te weinig middelen voor technische opvolging (werktijd) en geen voor technische ontwikkeling van www.immaterieelerfgoed.be (investeringen), met beperkte IT-infrastructuur en actualisaties tot gevolg. Daarnaast zijn er ook weinig tot geen middelen (werktijd en investering) voor communicatie. www.immaterieelerfgoed.be is zo te veel afhankelijk van goodwill van de betrokken organisaties, zowel financieel als naar werktijd.

Onduidelijk profiel en eigenaar naar buitenwereld toe
Onduidelijk voor wie of waar immaterieelerfgoed.be voor staat: welke organisatie(s) zit(ten) erachter? Dit is zowel belangrijk naar het breed publiek toe als i.f.v. de erfgoedsector (cfr. communicatie).

c. Kansen

Vraag naar visibiliteit immaterieel erfgoed
Er is nog steeds vraag naar een krachtig digitaal instrument met sterke naam in functie van de visibiliteit voor immaterieel erfgoed, zowel richting breed publiek (sensibilisatie, communicatie) als op maat van verschillende doelgroepen en sectoren (onderzoek, onderwijs, media …).

Potentieel zeer breed draagvlak
Immaterieel erfgoed leeft! In de samenleving, bij groepen en gemeenschappen, van kleine lokale tradities tot regio-overstijgende tradities. Er is dus een potentieel zeer breed draagvlak voor een digitaal instrument voor immaterieel erfgoed.

Internationale voorbeeldwerking
De Vlaamse Gemeenschap neemt op vlak van het beleid voor immaterieel erfgoed een voorbeeldrol op op internationaal niveau. Ook het beleid en concept van immaterieelerfgoed.be wordt algemeen als voorbeeld genomen, expertise wordt gevraagd en gedeeld. De Vlaamse Gemeenschap en immaterieelerfgoed.be bouwden de voorbije jaren erkenning & legitimiteit op bij zowel andere experten als beleidsactoren.

Het nieuwe CE-decreet?
Met een nieuw CE-decreet in zicht is er een kans om de digitale tool voor immaterieel erfgoed decretaal te verankeren. Dit zou de toekomst van immaterieelerfgoed.be kunnen verzekeren en hefboom tot verdere uitbouw en ontwikkeling zijn.

Het bevorderen van borgingspraktijken
Het motiveren van erfgoedgemeenschappen tot het uitbouwen van een bewuste borgingspraktijk, met www.immaterieelerfgoed.be als stimulator en leiddraad, heeft een positief effect op de kwaliteit van de borging in Vlaanderen en bijgevolg het voortbestaan van ICE. Naar de toekomst liggen kansen om die praktijk verder uit te bouwen, nieuwe groepen te motiveren met oog voor de diversiteit, verbreding en kwaliteit.

Het betrekken van de gemeenschappen bij het strategisch beheer van immaterieelerfgoed.be
Het betrekken van de gemeenschappen, hen een stem geven m.b.t het beheer van immaterieelerfgoed.be, zou het draagvlak kunnen verbreden en versterken.

Expertise en netwerk aanwezig
De expertise rond het borgen van ICE, ondersteuning van gemeenschappen en het opzetten van participatieve platformen is aanwezig in Vlaanderen. Inhoudelijk liggen alle kaarten op tafel om tot een goed draaiend platform te komen.

Technische mogelijkheden
De technische mogelijkheden en opties voor de uitbouw van een digitaal platform zijn groot (mits investering).

d. Bedreigingen

Moeilijk (internationaal) begrippenkader
Het begrippenkader rond immaterieel erfgoed dat vanuit het UNESCO- en Vlaams beleid wordt opgelegd is nieuw en moeilijk. Zeker naar het brede publiek en nieuwe gemeenschappen toe blijft het een niet evident te communiceren verhaal. Een begrip als ‘immaterieel erfgoed’, dat vele ladingen dekt, is voor een breed publiek bijvoorbeeld nog weinig herkenbaar waardoor er geen onmiddellijke associatie ontstaat of men zich er moeilijk in herkent.

Wildgroei aan andere databanken en initiatieven vs centrale platformrol

Ondanks de doelstelling om van immaterieelerfgoed.be de centrale spil te maken rond ICE, blijft een wildgroei aan databanken rond of met linken naar ICE ontstaan. De focus op borging en nood aan bredere, laagdrempeligere communicatieve instrumenten rond ICE voor immaterieelerfgoed.be ligt hier waarschijnlijk aan de basis van. Momenteel is er daarnaast nog te weinig doorstroom van andere websites en databanken naar immaterieelerfgoed.be en omgekeerd. De tool blijft zo nog te veel een eiland, terwijl het net een rol heeft als centrale plek.

Onduidelijkheid rond de toekomst als beleidsinstrument

Op het moment van deze analyse was de toekomst van www.immaterieelerfgoed.be als beleidsinstrument nog onduidelijk. Intussen bestaat hier al duidelijkheid rond: www.immaterieelerfgoed.be werd opgenomen in het decreet en zal vanaf 2019 opgevolgd worden door de 'Organisatie die de cultureelerfgoedwerking opneemt voor het immaterieel cultureel erfgoed'.

Rol/functieverwarring van het platform

Het profiel van immaterieelerfgoed.be en de doelgroep blijft onduidelijk. Is immaterieelerfgoed.be een tool met functie naar of voor het Vlaams Beleid/UNESCO (inventaris, voorbeeldfunctie …), of is de doelgroep in de eerste plaats het brede (professionele) veld en/of gemeenschappen. Deze onduidelijkheid in het profiel heeft een impact op de aanpak, het gehanteerde taalgebruik e.a.

D. CONCLUSIE: UITDAGINGEN WAAR WWW.IMMATERIEELERFGOED.BE VOOR STAAT

Op basis van de bepaalde sterktes en zwaktes, kansen en bedreigingen, konden we volgende uitdagingen formuleren. De uitdagingen zijn het resultaat van een verbinding tussen sterktes en kansen. Volgende uitdagingen zullen meegenomen bij een actualisatie van immaterieelerfgoed.be (voorzien in 2018), mits een voorziening van toereikende financiële middelen. Enkel zo kan de tool uitgewerkt worden tot een optimaal functionerend digitaal platform.

Valoriseren rol als centraal digitaal platform, mits inhoudelijke bijsturing

Een centrale digitale plek voor immaterieel erfgoed beschouwen we als een sterkte. De vraag naar visibiliteit voor immaterieel erfgoed en het potentieel zeer brede draagvlak zijn kansen om die rol als centraal platform te valoriseren. Terzelfdertijd stelden we vast dat er nood is aan het verder scherpstellen en mogelijks bijsturen van het profiel. Geformuleerde zwaktes als de strategische dualiteit, een onduidelijk profiel, inhoudelijk beperkte focus en hoge drempel vragen om opheldering. Doelstellingen & verwachtigingen, en belangen & rollen van de verschillende betrokken actoren moeten worden uitgeklaard, wil men de rol als centraal platform en internationale voorbeeldwerking valoriseren. De expertise en het netwerk zijn alvast aanwezig om dit proces inhoudelijk te voeden.

Optimalisering digitaal platform i.f.v. verbreding van de doelgroepen

www.immaterieelerfgoed.be heeft een potentieel zeer breed draagvlak. Tot nu toe blijft de betrokken cirkel echter beperkt. Om erfgoedgemeenschappen breder te motiveren tot het uitbouwen van een borgingspraktijk en te participeren aan immaterieelerfgoed.be, is een actualisering en optimalisering van de IT-infrastructuur én communicatie noodzakelijk. Laagdrempelige digitale participatie is daarbij het sleutelwoord. De huidige IT-ontwikkelingen bieden alvast veel kansen om aan deze uitdaging tegemoet te komen.

Het merk immaterieelerfgoed.be verder versterken en uitdragen

Immaterieelerfgoed.be is een sterke naam, maar het digitaal platform staat voor de uitdaging om dit verder te versterken en uit te dragen. Mits aanpak van bovenstaande uitdagingen liggen de kansen hiervoor momenteel op tafel: binnen het netwerk werd reeds een grote expertise opgebouwd, internationaal wordt naar

www.immaterieelerfgoed.be gekeken als een voorbeeldwerking en het nieuwe CE-decreet ging van kracht op 14 april 2017. Binnen het vernieuwde CE-decreet van 14 april 2017 werd de moderatie van immaterieelerfgoed.be toegewezen aan de 'cultureelerfgoedorganisatie die de cultureelerfgoedwerking opneemt voor het immaterieel cultureel erfgoed'. De actuele ontwikkelingen bieden een kans voor immaterieelerfgoed.be om de huidige samenwerkingsstructuur onder de loep te nemen en te streven naar een toekomstig model waarin de strategische dualiteit uitgeklaard en een meer heldere rolverdeling van de betrokken actoren uitgetekend wordt.